ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЗАКОНЫ

Татарстан Республикасында йорт хайваннарын тотуның аерым мәсьәләләре турында

Татарстан Республикасы
Дәүләт Советы тарафыннан
2014 елның 13 февралендә
кабул ителде

1 статья. **Әлеге Законның җайга салу предметы**

1. Әлеге Закон җәмәгать тәртибен, йорт хайваннарының тискәре йогынтысыннан кешеләрне яклауны, йорт хайваннарына карата рәхимсезлек кылуны булдырмауны тәэмин итү максатларында Татарстан Республикасында йорт хайваннарын тотуның гомуми принципларын һәм төп кагыйдәләрен, шулай ук йорт хайваннарының аерым төрләрен тоту үзенчәлекләрен билгели.

2. Авыл хуҗалыгы терлеген, фәнни оешмаларының фәнни тикшеренүләре объектлары булып торучы, хезмәт яисә коммерция максатларында кулланыла торган йорт хайваннарын, шулай ук читлектәге кыргый хайваннарны тоту өлкәсендәге мөнәсәбәтләр федераль законнар һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары белән, шулай ук алар нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары белән җайга салына.

2 статья. **Әлеге Законда кулланыла торган төп төшенчәләр**

Әлеге Законда түбәндәге төп төшенчәләр кулланыла:

1) йорт хайваны – физик яисә юридик затлар каравындагы хайван;

2) йорт хайванын тоту – йорт хайванының гомерен һәм сәламәтлеген саклап калу, йорт хайванының сәламәт токымын алу өчен, шулай ук җәмәгать тәртибен, кешеләрнең һәм хайваннарның иминлеген тәэмин итү өчен йорт хайваны хуҗасы тарафыннан күрелә торган чаралар;

3) йорт хайваннарына карата рәхимсезлек кылу – йорт хайванының имгәнүенә, җәрәхәтләнүенә, авыруына яисә үлеменә китергән белә торып кылган гамәл яисә гамәл кылмау;

4) йорт хайванын урамда йөртү – йорт хайванын аны тоту урыны булып тора торган урыннан яисә җир кишәрлегеннән читкә алып чыгу;

5) хайваннар өчен приют – күзәтүчесез хайваннарны, шулай ук хуҗалары карый алмаган йорт хайваннарын тоту өчен билгеләнгән урын;

6) күзәтүчесез хайваннарны вакытлыча тоту пункты – күзәтүчесез хайваннарны тикшерү, мәҗбүри профилактик ветеринар чаралар үткәрү, стерильләштерү (кастрацияләү) максатларында вакытлыча тоту өчен билгеләнгән урын;

7) этне теркәү турында таныклык – этне теркәгәндә бирелә торган документ, ул эт һәм аның хуҗасы турындагы мәгълүматны үз эченә ала;

8) этнең идентификация номеры – этне теркәгәндә аңа бирелә торган номер;

9) кечкенә эт – җилкә калкымыннан буе 30 сантиметрдан ким булган эт.

3 статья. **Йорт хайваннарын тотуның төп принциплары**

Йорт хайваннарын тоту түбәндәге төп принципларга нигезләнә:

1) йорт хайваннарына карата кешелекле мөнәсәбәт;

2) санитария-эпидемиология һәм ветеринария кагыйдәләрен үтәү;

3) халыкны кеше һәм хайваннар өчен уртак чирләрдән һәм йорт хайваннарының тискәре йогынтысыннан яклау;

4) йорт хайваннарын яклау гамәлләрен башкаруда Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының, җирле үзидарә органнарының катнашуы;

5) йорт хайваннарын тоту өлкәсендәге законнарны бозган өчен җаваплылык.

4 статья. **Йорт хайваннарын тоту өлкәсендә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты вәкаләтләре**

1. Йорт хайваннарын тоту өлкәсендә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) күзәтүчесез хайваннарны, шул исәптән югалган йорт хайваннарын аулау, тоту һәм исәбен җайга салу, шулай ук югалган йорт хайваннарының хуҗаларын эзләү буенча чаралар күрү;

2) этне теркәү турында таныклыкның формасын билгеләү;

3) потенциаль куркыныч эт токымнарының исемлеген билгеләү;

4) тиешле территориядә әлеге Законда каралган тәртиптә теркәлгән этләрнең саныннан чыгып, муниципаль берәмлектә этләрне урамда йөртү өчен урыннар булдыру зарурлыгын ачыклау критерийларын (нормаларын) билгеләү;

5) Россия Федерациясе законнары һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә йорт хайваннарын тоту өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән вәкаләтләр турыдан-туры Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты яисә Татарстан Республикасының ул вәкаләт биргән башкарма хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

5 статья. **Йорт хайваннарын тоту өлкәсендә җирле үзидарә органнары вәкаләтләре**

1. Җирле үзидарә органнары үз компетенцияләре чикләрендә:

1) этләрне урамда йөртү өчен урыннар билгелиләр һәм җиһазлыйлар;

2) югалган йорт хайваннарының хуҗаларын эзләү буенча чаралар күрәләр;

3) Россия Федерациясе законнары һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә йорт хайваннарын тоту өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыралар.

2. Йорт хайваннарын тоту өлкәсендәге аерым дәүләт вәкаләтләре җирле үзидарә органнары тарафыннан аларга Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә күрсәтелгән вәкаләтләр бирелгән очракта гамәлгә ашырыла.

6 статья. **Йорт хайваннарын тоту шартлары**

1. Йорт хайваннарын тоту урыннары йорт хайваннарының индивидуаль, шул исәптән пространствога, температурага, яктылыкка һәм җилләтелүгә кагылышлы ихтыяҗларын исәпкә алып җиһазландырылырга тиеш.

2. Йорт хайванын җир кишәрлегендә тотканда, аның өчен әлеге статьяның 1 өлешендә билгеләнгән таләпләргә җавап бирә торган, аны тоту өчен җайлаштырылган урын корылган булырга тиеш.

3. Йорт хайванын торак урында тотканда аның хуҗасы шушы торак урында яшәүче гражданнарның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен сакларга, санитария-эпидемиология һәм ветеринария кагыйдәләрен, шулай ук торак урыннардан файдалану кагыйдәләрен үтәргә тиеш.

4. Йорт хайванын берничә гаилә яши торган торак урында тоту күрсәтелгән гаиләләрнең барлык балигъ әгъзаларының язма ризалыгы булганда гына рөхсәт ителә. Күпфатирлы йорттагы торак урында потенциаль куркыныч токымлы этне тоту өчен шулай ук потенциаль куркыныч токымлы этне тоту планлаштырылган торак урын белән бер подъездда урнашкан торак урыннарда яшәүче күпчелек балигъ гражданнарның язма ризалыгын алу таләп ителә. Әлеге өлештә күрсәтелгән таләпләр торак урыннарда сукырларны йөртүче этләрне тоту очракларына кагылмый.

5. Җир кишәрлегендә тотылучы эт тирә-яктагыларның куркынычсызлыгын тәэмин итә торган бәйдә яисә вольерда булырга тиеш. Җир кишәрлеге эт аның чикләреннән мөстәкыйль рәвештә чыга алмаслык алым белән киртәләнгән очракта, этне җир кишәрлегендә бәйдән башка һәм вольердан читтә тоту рөхсәт ителә. Җир кишәрлеге территориясенә керү урынында җир кишәрлегендә эт булу турында кисәтү язуы урнаштырылган булырга тиеш.

7 статья. **Йорт хайваннары хуҗаларының бурычлары**

1. Йорт хайваннарының хуҗалары түбәндәгеләрне үтәргә тиеш:

1) йорт хайванына карата рәхимсезлек кылуга юл куймаска;

2) йорт хайванын карауны аның табигый, шул исәптән тулы рационлы азыкка, суга, йокыга, физик нагрузкага ихтыяҗларын исәпкә алып башкарырга;

3) йорт хайванына ветеринария ярдәмен күрсәтүне һәм йорт хайванына карата мәҗбүри профилактик ветеринария чараларын үткәрүне үз вакытында тәэмин итәргә;

4) вакытлыча изоляцияләүне, контрацептив чараларны, стерильләштерүне (кастрацияләүне) куллану юлы белән йорт хайванының кирәкмәгән үрчемен булдырмау чараларын күрергә;

5) тынлыкны һәм гражданнар тынычлыгын бозмаска, йорт хайванын тотканда аларның куркынычсызлыгын тәэмин итәргә;

6) йорт хайванының башка хайваннарны яисә кешеләрне тешләү очраклары турында тешләү вакытыннан алып бер көн эчендә Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең ветеринария эше өлкәсендәге вәкаләтле органына яисә аның буйсынуындагы учреждениеләргә хәбәр итәргә һәм йорт хайванын тикшерү өчен бирергә;

7) хуҗаның рәттән ике көннән артык йорт хайванын карап тору мөмкинлеге булмаса, йорт хайванын, тоту өчен, хайваннар өчен приютка урнаштырырга яисә аны, тоту өчен, башка затларга бирергә;

8) гомуми файдаланудагы урыннарны һәм территорияләрне йорт хайваннары тарафыннан пычратуга юл куймаска;

9) йорт хайваннарын урамда йөрткәндә, аларның табигый ихтыяҗ калдыкларын җыярга;

10) әлеге Законда билгеләнгән тәртиптә теркәлгән этне, тоту өчен, башка затка тапшырганда, этне теркәү турындагы таныклыкны бирергә;

11) йорт хайванына милек хокукыннан яисә башка хокуктан баш тарткан очракта, аңа яңа хуҗа табарга яисә аны күзәтүчесез хайваннарны вакытлыча тоту пунктына тапшырырга;

12) йорт хайваны үлгән очракта, биологик калдыкларны җыюны, утильләштерүне һәм юк итүне башкаруны җайга сала торган Россия Федерациясе норматив хокукый актлары нигезендә аны утильләштерүне тәэмин итәргә;

13) Россия Федерациясе законнары һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә йорт хайваннарын тоту буенча башка таләпләрне үтәргә.

2. Йорт хайваннары хуҗаларына түбәндәгеләр тыела:

1) йорт хайванының имгәнүенә, җәрәхәтләнүенә, авыруына яисә үлүенә китерә торган инвентарь һәм башка җайланмалар куллану;

2) йорт хайванын башка хайваннарга яисә кешеләргә өстерү;

3) йорт хайванын өйрәтүнең (дрессировкалауның) кешелексез алымнарын куллану;

4) йорт хайваннары катнашында сугышлар оештыру һәм үткәрү.

8 статья. **Этләрне теркәү**

1. Татарстан Республикасы территориясендә этләрне исәпләү, кеше һәм хайваннар өчен уртак авырулар килеп чыгуны кисәтү, югалган этләрне эзләү һәм аларны хуҗаларына кайтару максатларында Татарстан Республикасында этләрне теркәү алар турында хәбәр ителгәннән соң гамәлгә ашырыла.

2. Этне теркәү өчен аның хуҗасы Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең этләрне теркәүгә вәкаләтле органына (алга таба – вәкаләтле орган) гариза белән мөрәҗәгать итә һәм этен тикшерү өчен бирә. Этне теркәгәндә аның хуҗасына этне теркәү турында таныклык бирелә, анда түбәндәгеләр күрсәтелә:

1) этнең теркәгәндә бирелә торган идентификация номеры;

2) эт хуҗасының фамилиясе, исеме, атасының исеме, паспорт белешмәләре, аның булу урыны буенча яисә яшәү урыны буенча теркәлүе турында, шулай ук фактта яшәү урыны хакында (әгәр хуҗасы физик зат булса) белешмәләр;

3) юридик затның атамасы һәм урнашу урыны (әгәр хуҗасы юридик зат булса);

4) этнең токымы, җенесе, төсе, исеме, аерым билгеләре, этнең электрон мәгълүмат чыганагы (микрочибы) булу турында белешмәләр;

5) эткә карата үткәрелгән мәҗбүри профилактик ветеринария чаралары турында мәгълүмат;

6) эт тотылачак урынның яисә җир кишәрлегенең адресы.

3. Әлеге статьяның 2 өлешендә күрсәтелгән белешмәләр үзгәргән очракта, эт хуҗасы 14 көн эчендә этне теркәү турындагы таныклыкка тиешле үзгәрешләр кертү хакында гариза белән вәкаләтле органга мөрәҗәгать итәргә тиеш.

4. Этне теркәү, этне теркәү турындагы таныклыкка үзгәрешләр кертү Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан билгеләнгән тәртиптә башкарыла. Этне теркәү, этне теркәү турындагы таныклыкка үзгәрешләр кертү өчен түләү алынмый. Этне теркәгән вакытта ветеринария хезмәтләре күрсәтелсә, аларны күрсәткән өчен түләү алына, аның күләме Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең ветеринария эше өлкәсендәге вәкаләтле органы тарафыннан билгеләнә.

5. Эт үлгән яисә ул күзәтүчесез хайваннарны вакытлыча тоту пунктына тапшырылган очракта, этне теркәү исәбеннән чыгару аның хуҗасы гаризасы буенча гамәлгә ашырыла.

9 статья. **Этләрне урамда йөртү кагыйдәләре**

1. Этне урамда йөртүче зат, әйләнә-тирәдәгеләрнең иминлеген тәэмин итү максатларында, этнең хәрәкәтләрен контрольдә тотарга һәм урамда йөргәндә агрессив тәртибен булдырмаска тиеш.

2. Этне урамда йөртү, өч айга кадәрге көчекләрне һәм махсус сумкага (контейнерга) салынган яисә урамда йөртүче кулында булган кечкенә этләрне урамда йөртү очракларыннан тыш, бау (этне тотып тора торган башка җайланма), муенчак һәм борынчак кулланып башкарыла. Әлеге Законда билгеләнгән тәртиптә теркәлгән этнең муенчагында аның идентификация номеры күрсәтелгән булырга тиеш. Этне урамда баусыз йөртү торак пунктлар чикләреннән читтә, шулай ук урамда болай йөртүне рөхсәт итә торган билгеләр урнаштырылган урыннарда рөхсәт ителә.

3. Түбәндәгеләр тыела:

1) этләрне балалар һәм спорт мәйданчыкларында, пляжларда, мәгариф һәм медицина оешмалары территорияләрендә урамда йөртү;

2) этләрне гражданнарның күпләп ял итү урыннарында урнашкан су объектларында коендыру;

3) әлеге Закон белән билгеләнгән тәртиптә теркәлмәгән этләрне җәмәгать урыннарында аларның табигый ихтыяҗларын канәгатьләндерү максатларында урамда йөртү;

4) этләрне урамда йөрткәндә аларны караусыз калдыру;

5) алкогольле, наркотик яисә токсик исерү халәтендәге затларга, шулай ук яше һәм сәламәтлек торышы буенча этләренең хәрәкәтләрен контрольдә тота алмаган һәм урамда йөргәндә агрессив тәртибен булдырмый кала алмаган затларга этләрне урамда йөртү;

6) 14 яшькә җитмәгән затларга, кечкенә этләрне урамда йөртү очракларыннан тыш, этләрне урамда йөртү.

10 статья. **Йорт хайваннарын юк итү**

1. Йорт хайваннарын түбәндәге очракларда юк итү рөхсәт ителә:

1) йорт хайваннарында аеруча куркыныч хайван авырулары табылган очракта;

2) артык агрессив йорт хайваннарын;

3) һөҗүм итүче йорт хайваны кешеләрнең гомере яисә сәламәтлеге өчен куркыныч тудырса, әлеге хайваннан сакланган вакытта;

4) законнарда каралган башка очракларда.

2. Йорт хайваннарын юк итү, әлеге статьяның 1 өлешендәге 3 пунктында каралган очраклардан тыш, балигъ булмаганнар катнашында рөхсәт ителми һәм, тиз һәм авыртуларсыз үлемне гарантияли торган алымнар кулланып, ветеринария өлкәсендәге белгеч тарафыннан башкарылырга тиеш.

11 статья. **Йорт хайваннарын тоту өлкәсендә законнарны бозган өчен җаваплылык**

Йорт хайваннарын тоту өлкәсендә законнарны бозуда гаепле затлар Россия Федерациясе законнары һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җаваплылыкка тартылалар.

12 статья. **Күчмә нигезләмәләр**

Әлеге Законның 6 статьясындагы 4 өлеше таләпләре 2015 елның 1 гыйнварына кадәр әлеге Законда билгеләнгән тәртиптә теркәлгән этләрне күпфатирлы йортларда торак урыннарында тоту очракларына кагылмый.

13 статья. **Әлеге Законның үз көченә керүе**

1. Әлеге Закон, бу статьяда үз көченә керүнең башка сроклары билгеләнгән нигезләмәләреннән тыш, рәсми басылып чыккан көненнән соң 60 көн узгач үз көченә керә.

2. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты әлеге Законны гамәлгә ашыруны тәэмин итә торган норматив хокукый актларны әлеге Закон үз көченә кергән көннән дә соңга калмыйча кабул итәргә тиеш.

3. Әлеге Законның 6 статьясындагы 4 өлеше, 9 статьясындагы 3 өлешенең 3 пункты 2015 елның 1 гыйнварыннан үз көченә керә.

4. Әлеге статьяның 2 өлеше шушы Закон рәсми басылып чыккан көннән үз көченә керә.

Татарстан Республикасы
Президенты Р.Н. Миңнеханов

Казан,Кремль
2014 елның 7 марты
№ 16-ТРЗ